

Arviointikertomus 2024 Parkanon kaupunki

PARKANON KAUPUNKI

Tarkastuslautakunta

Arviointikertomus 2024

SISÄLLYS

1. Tarkastuslautakunnan toiminta
 - 1.1. Kokoonpano
 - 1.2. Tehtävät
 - 1.3. Yhteys tilintarkastajaan
 - 1.4. Toimintamuodot
2. Vuoden 2023 arviointikertomuksen käsittely
3. Yleiskatsaus ja talous
4. Tavoitteiden toteutuminen ja toiminnan arviointi
 - 4.1. Sivistystoimi
 - 4.2. Tekninen toimi
 - 4.3. Tietohallinto
 - 4.4. Henkilöstö ja hyvinvointi
 - 4.5. Rakennus- ja ympäristölautakunta
 - 4.6. Konserniyhtiöt
 - 4.7. Päätöksenteko ja hallinto
5. Kysymykset kaupunginhallitukselle
6. Arviointikertomuksen käsittely

1. Tarkastuslautakunnan toiminta

1.1 Kokoonpano

Kuntalain 121.1 §:n mukaan valtuusto asettaa tarkastuslautakunnan hallinnon ja talouden tarkastuksen sekä arvioinnin järjestämistä varten. Lautakunnan puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan tulee olla valtuutettuja.

Kaupunginvaltuusto on 23.8.2021 valinnut toimikaudeksi 2021–2025 tarkastuslautakuntaan seuraavat jäsenet ja varajäsenet (KV 10 §/2021). Nimen perässä on esitetty jäsenten osallistuminen arviointivuoden 2024 kokouksiin. Arviointivuonna 2024 on pidetty yhteensä 11 kokousta.

Varsinaiset jäsenet

Henkilökohtaiset varajäsenet

Juha Tuominen (pj) (10)	Pentti Majamaa (0)
Mira Sälkänmäki (varapj) (10)	Päivi Pöyhölä (0)
Tuomo Kemppainen (11)	Pertti Runsas (0)
Satu Kallioniemi (10)	Miia Piikkilä (0)
Jyrki Uotila (11)	Petri Vahosalmi (0)

Esteellisyydet:

Juha Tuominen toimii Suomen Lakitilitoimiston toimitusjohtajana, joka tekee kirjanpito palveluja Parkanon Vuokrakodit Oy:lle ja Parkanon Vesi Oy:lle.

Satu Kallioniemi toimii Kiinteistö Oy Väistön ryhmäkodit isännöitsijänä ja tuottaa isännöintipalveluja Parkanon Vuokrakodit Oy:lle (T:mi K-Service) sekä toimii elinvoimatoimikunnan varajäsenenä.

Tarkastuslautakunnan päätökset tehdään ilman viranhaltijaesittelyä puheenjohtajan selostuksen pohjalta.

1.2 Tehtävät

Tarkastuslautakunnan tehtävänä on kuntalain 121 §:n mukaan arvioida, ovatko valtuuston asettamat toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet toteutuneet sekä onko toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla. Arvioinnissa tarkastellaan laajasti kunnan onnistumista palveluiden tuottajana.

Lisäksi lautakunnan tehtäviin kuuluu:

- Arvioida kaupungin konserniohjausta ja tytäryhteisöjen tavoitteiden toteutumista.
- Valvoa sidonnaisuusilmoitusvelvollisuuden noudattamista ja raportoida niistä valtuustolle.
- Antaa valtuustolle vuosittain arvointikertomuksen tilinpäätöksen yhteydessä.
- Esittää tilintarkastajalle tarpeelliset tarkastustoimenpiteet.

1.3 Yhteys tilintarkastajaan

Kaupunginvaltuusto on 20.2.2023 valinnut BDO Auditor Oy:n kaupungin tilintarkastusyhteisöksi vuosille 2023–2027. Vastuullisena tilintarkastajana toimii JHT Vesa Keso, joka toimii myös tarkastuslautakunnan sihteerinä ja pöytäkirjanpitäjänä. Konserniyhtiöiden tarkastuksesta on vastannut HT lida Holopainen. Lisäksi tarkastusryhmään ovat kuuluneet tarkastaja Sanna Peuranen ja KHT Heidi Puputti.

1.4 Toimintamuodot

Tarkastuslautakunta on kokoontunut ennalta sovitun aikataulun ja työsuunnitelman mukaisesti vuoden 2024 aikana. Kokouksissa on kuultu johtavia viranhaltijoita eri toimialoilta ja saatu selvityksiä kaupungin toiminnan ja talouden toteutumisesta.

Lautakunta on tehnyt myös tutustumiskäyntejä kaupungin eri toimipisteisiin, kuten vanhaan lukioon, Lystinmäen varhaiskasvatusyksikköön ja koulukeskus Kaarnaan.

2. Vuoden 2023 arvointikertomuksen käsittely

Kaupunginhallitus ja hallintokunnat antoivat vuoden 2023 arvointikertomukseen asialliset ja perustellut vastaukset. Useisiin havaintoihin ja suosituksiin on reagoitu, kuten riskienhallinnan, tietoturvan ja konserniohjauksen kehittämiseen.

Tarkastuslautakunta pitää kuitenkin edelleen tärkeänä, että:

- talousarviotavoitteisiin liitetään selkeät mittarit,

- konserniohje hyväksytään kaikissa yhtiöissä,
- tietosuojakoulutusta lisätään ja
- **vuokraustoimintaan laaditaan yhtenäiset periaatteet (asia on nostettu esille jo useana vuonna tarkastuslautakunnan toimesta).**

3. Yleiskatsaus ja talous

Lautakunta toteaa yhteenvetona kaupungin viranhaltijoiden kuulemisten, muiden havaintojensa sekä tilinpäätöksen 2024 perusteella seuraavasti.

Vuonna 2024 kaupungin talouden keskeisiin toimiin kuului sopeutusohjelman laatiminen valtionosuuksien merkittävän vähenemisen vuoksi. Valtionosuudet laskivat noin 5,3 miljoonasta eurosta 3,1 miljoonaan euroon.

Sopeuttamistyötä varten perustettiin talouden sopeuttamistyöryhmä, jonka tavoitteena oli löytää säästötoimenpiteitä. Veronkorotuksia ei sisällytetty keinovalikoimaan. Sopeuttamisesityksillä arvioitiin olevan noin miljoonan euron vuotuinen vaikutus kaupungin talouteen.

Vuoden 2024 tilikauden tulos muodostui 701 000 euroa ylijäämäiseksi, mikä oli ennakoitua parempi. Tulos sisältää noin 650 000 euron kertaluonteisen myyntivoiton Parkanon Tuuli Oy:n osakkeiden myynnistä. Taseen ylijäämä vuoden lopussa oli noin 12,8 miljoonaa euroa.

Kaupungin toimintakulut vähenivät lähes 800 000 euroa edellisvuoteen verrattuna, johtuen erityisesti palvelujen ostojen sekä henkilöstömenojen vähentymisestä. Henkilöstömenojen supistuminen johtui pääasiassa täyttämättömistä viroista ja toimista.

Hyvästä tuloksesta ja hyvin toteutetusta sopeuttamisesta huolimatta talouteen tulee jatkossakin kiinnittää huomiota. Tulos oli 701 000 € ylijäämäinen, mutta kuitenkin pääosin saadun kertaluonteisen erän ansiosta.

Kuntalain 121§:n mukaan tarkastuslautakunnan yksi keskeisistä tehtävistä on arvioida, ovatko valtuuston asettamat toiminnan ja talouden tavoitteet kunnassa ja kuntakonsernissa toteutuneet.

Toiminnallisten tavoitteiden mittarit puuttuvat monin paikoin talousarviosta. Tarkastuslautakunta toteaaakin, että tarkastuslautakunnan näkökulmasta talousarvion toiminnallisten tavoitteiden mittareiden puuttuminen vaikeuttaa huomattavasti tarkastuslautakunnan lakisääteistä arviointityötä.

4. Tavoitteiden toteutuminen ja toiminnan arviointi

4.1 Sivistystoimi

Vuonna 2024 sivistystoimen tavoitteiden toteutuminen oli kokonaisuudessaan varsin onnistunutta. Toiminnalliset tavoitteet saavutettiin pääosin, vaikka talouden sopeuttamistoimet ja henkilöstöresurssien väheneminen aiheuttivat haasteita niiden täysimääräisessä toteuttamisessa. Tilinpäätöslukujen perusteella sivistystoimen talous pysyi hyvin hallinnassa. Henkilöstö- ja toimintakulut alittivat budjetoidun tason, ja toimintatuotot ylittivät talousarvion. Toimintatuottoihin vaikutti muun muassa Metsähallituksen myöntämä avustus Alkkianvuoren kehittämistä varten.

Saadun selvityksen mukaan sivistystoimen toiminnan tuloksellisuutta arvioitiin useilla eri mittareilla, kuten vaikuttavuudella, taloudellisuudella, tuottavuudella, asiakastyytyväisyydellä ja strategisten tavoitteiden toteutumisella. Vaikuttavuutta tarkasteltiin muun muassa oppimistulosten, oppilaiden ja

asiakkaiden hyvinvoinnin sekä kulttuuri- ja liikuntapalvelujen osallistujamäärien kautta. Taloudellisuuden ja tuottavuuden näkökulmista arvioitiin muun muassa kustannuksia per asiakas ja palvelujen tuotantokustannuksia suhteessa käyttöasteeseen. Erityisesti henkilöstön työpanosta mitattiin esimerkiksi opetustuntien määrällä suhteessa oppilasmäärään, mikä antaa kuvan resurssien kohdentumisesta opetuksen järjestämiseen.

Asiakastytytyväisyyttä kartoitettiin kyselyillä eri käyttäjäryhmiltä, kuten oppilailta, huoltajilta sekä kirjaston ja kulttuuripalvelujen käyttäjiltä. Strategisten tavoitteiden toteutumista on seurattu mm. osavuosikatsauksissa.

Kaiken kaikkiaan sivistystoimen tavoitteet toteutuivat suunnitellusti sekä toiminnallisesti että taloudellisesti, vaikka resurssien niukkuus edellytti jatkuvaa priorisointia ja tehokkuuden varmistamista. Toimintaa ohjasivat selkeä strateginen suunta ja mittaristo, jotka tukivat kokonaisuuden hallintaa sekä kehittämistarpeiden tunnistamista.

Lautakunnan näkemyksen mukaan, toiminnalliset tavoitteet ovat toteutuneet pääosin. Varhaiskasvatuksen tilakysymys vaatii päätöksiä. Talous on toteutunut suunnitellusti.

4.2 Tekninen toimi

Tarkastusvuoden aikana on teknistä toimea työllistänyt ja myös vuoden 2025 aikana tulee työllistämään kiinteistöhallintaan liittyvät asiat, kuten hyvinvointialueelle vuokrattuja kiinteistöjen yhtiöittämisvelvoitteen täyttäminen, rakennusten purkamiseen liittyvät kysymykset sekä päiväkotitila-asian ratkaiseminen. Saadun selvityksen mukaan kiinteistöjen suunnitelmalliseen hoitoon ja ylläpitoon on saatu apua tätä tarkoitusta varten käyttöön otetusta digitaalisesta sovelluksesta, jonka avulla voidaan seurata kiinteistökannan tilaa ja tarpeita systemaattisemmin. Kiinteistöstrategiaa valmistellaan kaupungin omana työnä, ja sen tavoitteena on luoda pitkäjänteinen suunnitelma kaupungin rakennuskannan hallintaan ja kehittämiseen.

Tarkastuslautakunta toteaa, että vaikka kehittämistoimia on käynnissä, vuoden 2024 investointitavoitteisiin ei päästy. Tämä osoittaa, että investointien toteutumista on seurattava jatkossa aiempaa tiiviimmin ja ennakoitavammin. Lautakunta pitää tärkeänä, että investointiprosessia tehostetaan, jotta suunnitellut hankkeet eivät viivästy resurssi- tai päätöksentekosyistä. Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä myös, että palvelutuotannon edellytykset turvataan ajantasaisella ja kunnossa olevalla kiinteistökannalla.

Lautakunta kiinnittää erityistä huomiota siihen, että saman aikaisesti, kun osa talousarvion investoinneista ei toteutunut, toteutettiin kuitenkin talousarvioon kuulumattomia investointeja. Valtuusto on hyväksynyt 28 investointihanketta, joista 11:sta ei ole lainkaan aloitettu, mutta seitsemän investointihanketta on aloitettu ilman valtuuston hyväksyntään. Tarkastuslautakunta muistuttaa talousarvio sitovuudesta ja siitä, että talousarviota voidaan muuttaa vain valtuuston päätöksellä.

Yhteenvetona todetaan, että käyttötalous pysyi budjetissa, investointien toteuma jäi vajaaksi mutta kiinteistöjohtamisen työkalut ovat kehittyneet.

4.3 Tietohallinto

Kunnat kohtaavat yhä monipuolisempia tietohallintohaasteita digitalisoituvassa toimintaympäristössä. Keskeisiä haasteita ovat tietoturvan ja tietosuojan varmistaminen, järjestelmien yhteensopivuus, henkilöstön osaamisen ylläpito sekä riittävien resurssien turvaaminen. Hajanaiset tietojärjestelmät ja kasvavat lakisääteliset vaatimukset kuormittavat kuntien tietohallintoa, ja erityisesti sote-uudistuksen jälkeen kuntien on ollut tarpeen tarkentaa omia tietohallintorakenteitaan ja vastuunjakoaan.

Nykyinen maailmantilanne lisää entisestään painetta kuntien tietoturvalle. Geopoliittinen epävakaus, kyberuhkien kasvu ja hybrdivaikuttamisen muodot – kuten tietojenkalastelu, palvelunestohyökkäykset ja järjestelmien manipulointi – asettavat kunnille uusia riskejä. Kuntien tietojärjestelmät voivat olla houkuttelevia kohteita, koska ne ovat osa kansallista kriittistä infrastruktuuria. Tilanne korostaa tarvetta vahvistaa tietoturvaa, kehittää varautumissuunnitelmia ja panostaa henkilöstön koulutukseen, jotta kunnat voivat turvata digitaaliset palvelunsa tehokkaasti ja luotettavasti.

Saavun selvityksen mukaan, Parkanossa erilaisiin tietoturva- ja tietosuojahaasteisiin on varauduttu melko hyvin ja tilannetta seurataan aktiivisesti. Lautakunta kiinnittää kuitenkin huomiota tietohallinnon melko pieneen resurssihin, suhteessa nykyuhkiin.

Kaupungin henkilöstön tietoturvaosaamisen lisääminen nähdään tärkeäksi.

4.4 Henkilöstö ja hyvinvointi

Parkanon kaupungin vuoden 2024 henkilöstöpoliittiset tavoitteet toteutuivat pääosin hyvin. Henkilöstön määrä pysyi ennallaan (215 työntekijää), ja keskeisistä mittareista esimerkiksi sairauspoissaolot vähenivät edellisvuoteen verrattuna. Mielenterveysperusteiset poissaolot olivat poikkeuksellisen matalalla tasolla verrattuna muihin kuntiin, ja henkilöstön terveysprosentti pysyi hyvällä tasolla (22,6 %). Noin neljäsosa henkilöstöstä ei ole ollut päivääkään poissa töistä sairauden tai työtapaturman vuoksi vuonna 2024.

Työterveyshuollon käyttö lisääntyi, ja sen kustannukset nousivat, mikä selittynee osin sairauspoissaolokäytäntöjen tiukentumisella. Aiemman käytännön mukaan omalla ilmoituksella hyväksyttiin viisi sairauspoissaolopäivää. Nykyisin omalla ilmoituksella hyväksytään kolme sairauspoissaolopäivää. Yli kolmen päivän kestävässä sairauspoissaoloissa tarvitaan lääkärintodistus.

Työturvallisuuden ja työympäristön kehittämiseen tehtiin useita toimenpiteitä, kuten työpisteiden ergonomiaselvityksiä ja sisäilmakartoituksia. Koulutuspäivät vähenivät säästötoimien vuoksi, mutta koulutus jatkui suunnitelmallisesti painottuen täydennyskoulutukseen. Henkilöstön vaihtuvuus oli hallittua, ja rekrytointeja tehtiin erityisesti sivistystoimessa. Kokonaisuutena voidaan todeta, että henkilöstötavoitteet toteutuivat suunnitellusti taloudellisesta haastavasta tilanteesta.

Lautakunnan toteaa, että sivistystoimen henkilöstön vaihtuvuuteen on kuitenkin jatkossakin hyvä kiinnittää huomiota.

4.5 Rakennus- ja ympäristölautakunta

Saadun selvityksen mukaan lainsäädännössä tapahtuneet muutokset aiheuttavat toimialueella merkittävästi lisätyötä ja haastetta. Haastetta aiheuttaa myös uusi käyttöön otettava tietojärjestelmä.

Saadun selvityksen mukaan toimialueen toiminnalliset tavoitteet ovat kuitenkin toteutuivat.

4.6 Konserniyhtiöt

Kehitys-Parkki Oy painotti, että yhtiön henkilöstöresursseihin kohdistuva muutos – yhden työntekijän vähentäminen 18.12.2024 alkaen – tulee vaikuttamaan strategian toteuttamiseen ja yhtiön toimintaedellytyksiin. Lautakunnan saaman selvityksen mukaan erityisesti yritysten rahoituksen ja aktivoinnin osalta tavoitteet ovat toteutuneet hyvin. Sen sijaan perustettavien yritysten määrää sekä matkailun kehittämistä koskevien tavoitteiden ei katsottu vielä saavuttaneen asetettua tasoa.

Saadun selvityksen mukaan konserniyhtiöille asetetut tavoitteet ovat kuitenkin toteutuneet pääsääntöisesti.

4.7 Päätöksenteko ja hallinto

Kuten edellisessäkin arviointikertomuksessa, niin nytkin tarkastuslautakunta pitää tärkeänä, että kaikkien toimielimien päätöksenteossa noudatetaan asianmukaisia menettelytapoja ja selkeyttä. Erityisesti keskustelua on aiheuttanut rakennus- ja ympäristölautakunnassa pitkittynyt ns. romuauto- tapauksen käsittely.

Päätöksenteon johdonmukaisuuteen ja täsmällisyyteen tulisi jatkossakin kiinnittää erityistä huomiota, esimerkiksi panostamalla aloittavan uuden valtuuston koulutuksiin.

5. Kysymykset kaupunginhallitukselle.

1. Aikooko kaupunginhallitus palauttaa toiminalliset tavoitteet talousarvioon ja ellei aio, niin miksi ei? Miten kaupunginhallitus seuraa kaupungin strategiassa asetettujen toiminnallisten tavoitteiden toteutumista ja edistymistä talousarviovuosittain?
2. Onko kaupungille muodostunut investointivelkaa ja miten kaupunginhallitus aikoo varmistua siitä, että talousarviossa päätetyt investoinnit tulevat toteutetuksi?
3. Näkeekö kaupunginhallitus tietohallinnon resurssien olevan riittävät huomioiden nykypäivän kyber- ja tietoturvaasteet?
4. Aikooko kaupunginhallitus edellyttää, että kaupungin vuokraustoiminnalle laaditaan yhtenäiset periaatteet?
5. Miten kaupunginhallitus aikoo varmistua toimielinten päätöksenteon johdonmukaisuudesta ja siitä, että päätöksenteko ei tarpeettomasti pitkity (Esim. varhaiskasvatuksen tila-asian ratkaisemisen pitkittyminen ja miten vältetään vastaavat tilanteet kuin ns. romuauto-tapaus).

6. Arviointikertomuksen käsittely

Tarkastuslautakunta on suorittanut vuoden 2024 osalta lakisääteisen arviointitehtävänsä ja jättää tämän arviointikertomuksen kaupunginvaltuuston käsiteltäväksi ja pyytää kaupunginhallitukselta vastauksia edellisessä kohdassa 5. esitettyihin kysymyksiin ja lausuntoa niiden mahdollisesti edellyttämistä toimenpiteistä.

Parkanossa 21.05.2025

Juha Tuominen
puheenjohtaja

Mira Sälkänmäki
varapuheenjohtaja

Jyrki Uotila
jäsen

Satu Kallioniemi
jäsen

Tuomo Kemppainen
jäsen